

Revolutionary Road (****)

Teun Luijck en Alejandra Theus als Frank en April Wheeler in Revolutionary Road.

Foto Sanne Peper

Revolutionary Road Theater

Van Richard Yates, door Theater Rotterdam Regie: Erik Whien
Bewerking: Jacob Derwig
7/10, TR Witte de With, Rotterdam.

In deze bewerking van de roman van Richard Yates wordt een zitkuil het strijdtoneel van een gevecht tussen hart en hoofd. Door de invoelende regie ligt de sympathie beurtelings bij hem en bij haar: extremen die niet meer kunnen worden verenigd.

HERIEN WENSINK

Bij aanvang van de voorstelling staan ze al op toneel, de vier acteurs in Revolutionary Road. Terwijl het publiek toestroomt op tribunes aan weerszijden kletsen en lachen ze wat, in een strakke beige zitkuil met één afwijkend element: een bloedrode bank. Voortdurend weten ze in dit terrarium de blik van het publiek op zich gericht - er is geen ontsnappen aan. Een mooie omineuze decorvondst van Marc Warning, want het geeft precies het gevoel weer van het echtpaar Wheeler uit Revolutionary Road, naar de roman van Richard Yates uit 1961. De beklemming van geobserveerd worden, van je moeten aanpassen aan anderen, zelfs al is hun veroordeling ingebeeld, zelfs al zit het oordeel in jezelf. Meer dan over

de strijd tegen burgerlijkheid gaat deze toneelversie, in een mooie, bitterzoete bewerking van Jacob Derwig, over het failliet van verwachtingen en het demasqué van zelfbedrog.

Na het intrigerende begin neemt Revolutionary Road een vlucht met een luchtige proloog van Derwig, waarin direct de tragiek zit verpakt: de mooie, getalenteerde April Wheeler (Alejandra Theus), in New York tot actrice opgeleid maar intussen een keurige suburban housewife, speelt de hoofdrol in een amateurstuk in de buurt, en het is een fiasco. 'Toen ten slotte het doek viel', zegt Derwig monter, 'was dat een daad van barmhartigheid.' Maar voor April is dat moment fataal. Alle kleine teleurstellingen in haar leven culminereren hier tot een reusachtige, allesomvattende deceptie: ze is geen actrice, ze is huisvrouw; niet bijzonder, maar doorsnee. Theus speelt April mooi gekweld: hard, vinnig en vilein, en bij vlagen meedogenloos - in de rigueur waarmee ze haar man Frank wil raken resoneert haar eigen pijn.

Teun Luijck weet in een knappe balanceeract ergernis én erbarmen te wekken als de machteloze echtgenoot. Hij kent vlagen van jongensachtige charme: een kinderlijk lachje, een vragende blik, maar de zwaartekracht heeft al vat op zijn lichaam. Het gewicht van de verantwoordelijkheid drukt zijn schouders omlaag, en hij buigt alvast het hoofd voor een nieuwe tegenvaller. Het volwassen leven dooft langzaam het vuur van de jeugd in hen. Hij aanvaardt dat eerder dan zij, misschien past het hem ook beter, en zo wordt hun zitkuilcel het strijdtoneel van een gevecht tussen hart en hoofd.

Knap aan de invoelende regie van Erik Whien is dat de sympathie beurtelings bij hem en bij haar ligt. Ze vertegenwoordigen extremen

die binnen dit gedoemde vechthuwend niet meer kunnen worden verenigd. Dat wordt schrijnend zichtbaar in een fraai verstilde scène, vlak voor Aprils noodlottige einde, waarin ze haar man een glimp voorspiegelt van het leven waar ze op afstevenen. Plots is ze voluit de zorgzame, betrokken echtgenote. Wil hij roerei bij zijn ontbijt? En, vertel eens over de zaak? Interessant! Zijn voorzichtig verheugde verbazing ontroert, en tegelijk voel je het paar daar definitief uiteen scheuren. Want het is glashelder dat zij hem dit niet blijvend kan en wil geven. Dat besef, haar berustende blik, ze klauwen in je hart.

Rond de tragische teloorgang van de Wheelers cirkelt een stoet droefgeestige bijfiguren, virtuoos vertolkt door Derwig en Malou Gorter. Komisch zijn ze als het bevriende koppel Milly en Shep, ingedutte echtelieden die hun plezier ontlenen aan het sappig opdissen van anekdotes over anderen - meesterlijk pingpongen Derwig en Gorter met rake, veelzeggende zinnnetjes. Ronduit hartroerend is het duo als Helen en John, een onmachtig kwebbelende moeder en haar psychisch zieke zoon. Derwig is als deze John het geweten van de voorstelling: scherpzinnig doorprijkt hij elke leugen, elke illusie, elke sociale conventie. Tegelijk is duidelijk dat een mens met zo veel waarheid niet leven kan. We koesteren onze leugentjes, en dapper modderen we voort, zoals doorklinkt in het even droeve als troostende slot. We leven, ja, elke dag weer. Meer of minder is het niet.

REVOLUTIONARY ROAD: DE FILM

De roman van Richard Yates werd

in 2008 verfilmd door Sam Mendes.

Revolutionary Road is de debuutroman van journalist, speechschrijver en copywriter Richard Yates uit 1961. Het boek werd lovend ontvangen en genomineerd voor een National Book Award. In 2008 werd het verfilmd door de Engelse regisseur Sam Mendes met in de hoofdrollen Leonardo DiCaprio en Kate Winslet, destijds de echtgenote van Mendes. Revolutionary Road werd genomineerd voor Oscars voor beste art direction, beste kostuums en beste mannelijke bijrol (Michael Shannon in de rol van psychiatrisch patiënt John). Winslet won een Golden Globe voor haar vertolking van April Wheeler.